

Persones sòcies

Entrevista a la sòcia Ursula Höpping

L'Ursula Hopping és una pionera de l'afició a les orquídiades al nostre país. Vinguda des de Westfalia a Barcelona i assentada a Moià, va anar descobrint les orquídiades pel seu compte fins a publicar un llibre, dels que més afició va crear entre nosaltres. Tenim l'honor de tenir-la de sòcia al GOC-ICHN.

A cura de
Xavier Alamany

Per a qui encara no et conegui: on vas nèixer i on et vas criar? Nací en 1942 en Werl, en Westfalia. Westfalia es parte del land Nordrhein Westfalen. Allí viví hasta los 19 años. La ciudad grande más cercana es Dortmund. He vivido y trabajado desde 1972 hasta 2017 en Barcelona. Vine de Alemania por mi marido, bilbaíno, que había conocido ahí. La casa en Moià la tenemos desde 1976, primero como casa de fin de semana y de vacaciones, y más tarde para vivir. Mi marido necesitaba un lugar tranquilo para trabajar y escribir.

A què et vas dedicar professionalment? Estudié económicas, y algo de derecho, hasta el doctorado. Antes de venir a España trabajé como profesora adjunta en la Universidad de Münster. En Barcelona trabajé dos años en el Banco Urquijo y en el puerto de Barcelona, en ambos casos como asesora científica. Luego, de 1980 hasta 2017, en un centro de formación profesional de la Cámara de Comercio Alemana y en la sucursal de una universidad a distancia alemana. En estas instituciones, aparte de económicas, he dado clases de muchas cosas, normalmente en alemán. No por vocación o pasión, sino por las circunstancias, he sido durante muchos años profesora de derecho de transporte.

Encara t'hi dediques d'alguna manera? No, desde 2017 ya no trabajo.

Què et porta a interessar-te per les orquídiades silvestres del territori?

Desde mi infancia me atrajo la biología, especialmente la botánica. Lo de las orquídeas es una larga historia.

Las hierbas, los árboles, las flores, también las flores muy pequeñas, me gustan desde que tengo memoria. No solo las plantas, en realidad, también mitos

Ursula Höpping

L'Ursula a la seva casa de
Moià, el juliol de 2020

e historias que se cuentan de ellas, nombres que se les dan... Siendo niña, con cinco o seis años y hablando un idioma alejados del latín, oía y veía palabras como *Phlox*, *Reseda*, *Calendula* o *Scilla*, palabras que me encantaron y que se quedaron en mi mente para siempre junto con las ganas de ver y conocer estas flores. A veces, cuento una anécdota sin importancia sobre mi y las orquídeas.

Cuenta, cuenta... Cuando tenía ocho años, una maestra ya un poco mayor contaba en clase que ella, de niña, había encontrado una flor muy especial en un prado húmedo cerca de nuestra pequeña ciudad: una orquídea. Hoy pienso que habría sido una *Orchis* o una *Dactylorhiza*. Yo conocía aquel prado pantanoso, el prado de Loh. Se encontraba en un paraje absolutamente prohibido para niñas pequeñas no acompañadas por un abuelo u otro adulto. En Werl había la segunda prisión más grande de Alemania. Si de vez en cuando se escapaba alguien, le buscaban primero en los alrededores del prado de Loh. A pesar de eso, yo iba. Iba en una bicicleta de adulto, sin alcanzar el sillín, con miedo a los asesinos escapados, escondidos, y con mala conciencia. Iba a buscar las orquídeas, muchas veces. No las encontré nunca. Quizás porque la maestra no había hablado de su fenología, de que florecían solamente en mayo. A pesar de quedarme con el sueño de encontrar la orquídea, lo pasé muy bien en mis expediciones. Vi, por ejemplo, un carricero en su nido colgado entre tres cañas.

Treinta años más tarde, en una pradera seca del Moianès, vi una pequeña flor de color rosa, con curvas elegantes en su interior. Me arrodillé, miraba atentamente, pensaba y recordaba durante un buen rato una ilusión de mi infancia. Cuando me puse de pie, me quedé un momento sorprendida de no estar en la pradera de Loh. Creí haber encontrado la orquídea, por fin. Vi más ejemplares y un poco más tarde floreció otra especie delante de mi casa. Me compré mi primera guía de orquídeas: *Die Orchideen Europas* de Baumann y Künkele. Identifiqué mi primera orquídea como *Orchis simia*, la otra como *Anacamptis pyramidalis*. Así empecé, sin conocer a nadie experto, nadie que me hablara de las orquídeas de Catalunya. Con mi cámara y con mi libro encontré e identifiqué poco a poco, con gran inseguridad, 13 especies alrededor de mi casa de Moià, 13 especies sin coger el coche.

Orchis simia a Vilarjoan, a la vora de Moià f. Xavier Alamany

Autodidacta, doncs! Cuando me atreví montar una exposición de fotos y dar una charla sobre orquídeas en Moià, se presentó un día Lluís Auroux en mi casa. Ingeniero industrial que vive en Sant Feliu de Codines, naturalista aficionado, investigaba cuevas, barracas de viña y veía a veces flores que podían ser orquídeas. Nos hicimos amigos y durante unos años los sábados de primavera buscábamos orquídeas en el Moianès. Encontramos la treintena de especies sobre las que hemos escrito el pequeño libro *les orquídiées silvestres del moianès*.

El teu llibre és tot un referent iniciàtic. ¿Hagués estat molt diferent fer el llibre amb les eines actuals com *ornitho.cat* o els GPS? A mi coautor, Lluís Auroux, estas herramientas le hubieron encantado. Él hizo los pequeños mapas, con cuidado y rigor.

En aquestes últimes èpoques, els botànics *splitters* s'han anat imposant. Què en penses? De las discusiones sobre si algún tipo de flor es especie o variante y de los híbridos versa buena parte de la conversación entre los amigos de las orquídeas. Y es un tema interesante y bonito, pero trata más sobre costumbres y hábitos humanos que sobre la naturaleza de plantas. No son las orquídeas que forman especies o géneros: somos nosotros, los aficionados y los científicos que clasifican, dan nombres y etiquetas. Declarando una planta perteneciente a una especie o a un genero, aplicamos una regla, una definición, que hemos hecho nosotros mismos. “¿Es verdad que la *catalaunica* y la *bertolinii* son dos especies o no?” no es la cuestión correcta. Correcta sería: “¿La *catalaunica* y la *bertolinii* son dos especies según la definición biológica de Ernst Mayr, o no?”, o son una o dos especies según Leigh van Valen o según algún criterio cuantitativo de diferencias genéticas. Me tomo estas cuestiones a la ligera.

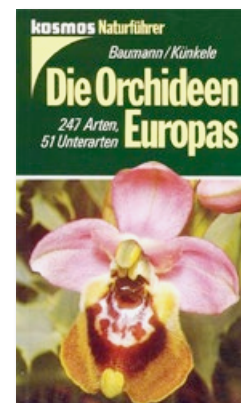
Quizás uno o una de nuestros socios biólogos podría explicarnos un poco más sobre este tema. La historia de la definición de especie.

Com sents l'evolució que en la prospecció d'orquídiées han portat els canvis culturals? La forma d'entendre i apreciar l'entorn natural, la ciència, l'excursionisme... Superficialmente lo siento claramente positivo. Hay más gente interesada en árboles, flores, ecosistemas... Como argumento para este optimismo podríamos mirar los libros vendidos sobre estos temas, las asociaciones de amigos y artículos de la prensa general.

Pero esto lo digo en tono coloquial sin ningún valor serio. Es un sentir vago. Por otro lado, escuchando la gente, todavía hay poca cultura o conocimientos en plantas. La gente dice “mira el coche detrás del árbol” en vez de decir detrás del cedro, pino, o sauce llorón. Hasta en la literatura de ficción es así.

Hi ha una degradació significativa de l'entorn natural al Moianès en les últimes dècades? Se nota que llueve menos y que están bajando los niveles de aguas subterráneos. La causa será no solo la falta de lluvia, también la extracción de agua para fines de las urbanizaciones. Hay menos humedad. Hay mucho menos cantidad de orquídeas de sombra y de sitios un poco húmedos. Luego, el pastoreo extensivo de vacas en los bosques y praderas es malo para la flora, no solamente para las orquídeas. Alrededor del pueblo, en las urbanizaciones, el ayuntamiento de Moià, siguiendo reglamentos europeos de protección de casas contra incendios, supongo, ha hecho talar muchas hectáreas de bosque. Una verdadera lástima para pájaros, flores e insectos.

El 2005, l'embrió del que després va ser el GOC feia la seva festa de tardor a casa teva, visionant les diapositives dels associats. Sí, durante varios años

La primera guia que va utilitzar l'Ursula, del 1988

El llibre publicat per Höpping l'any 1996

Persones sòcies

Un dels grups d'orquidòlegs amics de l'Ursula, amb Lluís Auroux, Joaquim Ferrándiz i la seva muller Pilar, Joan Romagosa, l'Ursula, Josep Maria Noguera i Carme Vilarrasa en una sortida a la serra del Cadí. *f Ursula Höpping*

El 2004, l'embrió del que una anys després serà el GOC, en una trobada de tardor a casa de l'Ursula per conversar i mirar fotos d'orquídies. Entre d'altres, Lluís Salvador, Christopher Witty i la seva filla, Isabel Casas, Jordi Vila, Joaquim Ferrándiz i la Pilar, Hilari Sanz, Carme Vilarrasa, Meritxell Maymó, Joan Romagosa, Josep Enric Arnold i Josep Espelt. *f Ursula Höpping*

nos hemos encontrado en noviembre en mi casa para presentar diapositivas. Luego, creo que fue en 2005, al lado del proyector tuvimos un *beamer* prestado para fotos digitales. Jordi Vila manejando el aparato... Toda una aventura.

A estos encuentros vinieron gente de la generación de orquidófilos catalanes más tempranos: Joaquim Ferrándiz con su mujer Pilar, Hilari Sanz...

A diferencia de hoy, vinieron también algunos aficionados de las orquídeas exóticas. Orquidófilos de banda ancha. De estos hoy queda solo Carme Vilarrasa. De nosotros, iban algunos a sus exposiciones. Recuerdo haber montado una vez un muro con fotos de las orquídeas europeas en el Hivernacle del parc de la Ciutadella de Barcelona, donde entonces montaban sus increíbles exposiciones.

La teva connexió amb la filosofia segurament et dona una visió particular sobre la dedicació a les orquídies... No veo tanta filosofía en mi dedicación a las orquídeas.

Nosotros, los *homo sapiens*, o los humanos (para no decir nosotros, los hombres) somos curiosos de naturaleza. Nos interesa nuestro alrededor, nos inte-

resa el mundo. Si nuestra vida fuese mucho más larga, podríamos empezar a estudiar geología, astronomía y luego biología con la botánica y, dentro de la botánica, las orquídeas y luego zoología y luego antropología e historia, etc. Pero la vida es corta para esto. Un filósofo ha dicho: *Ars longa, vita brevis*. A la fuerza nos quedamos todos con unos mini trocitos del conocimiento. Y casualidades y circunstancias desconocidas influyen en cuales de esos trocitos nos metemos más y en cuales menos.

A mi me templa el corazón encontrarme con la primera *Ophrys forestieri* del año, o una *O. sphegodes* en el mismo lugar del año pasado. Son amigos, son aventuras. Me templa también el corazón jugar con mis fotos, hacer colecciones, álbumes. En esto veo la alegría, la satisfacción o el vicio del coleccionista. Las orquídeas tienen algunas cualidades que las hacen objetos idóneos de deseos de coleccionistas. Hay cantidad de especies para hacerlo bastante difícil, pero no demasiado difícil para “tenerlas” todas.

La pasión por las orquídeas se combina con este regalo de la técnica, la fotografía. Fotografíarlas nos da el trofeo del cazador y nos permite la libertad del artista, elegir la imagen, crear, destacar y luego guardar y poseer.

Dicho aparte, otras familias de flores me gustan también, por ejemplo las Boraginaceae, y trato de fotografiar aves. Creo que todos los del GOC tenemos varios amores y curiosidades y miramos otras bellezas.

No ens regalaràs amb una reedició actualitzada de les orquídes silvestres del moianès? Creo que no. Porque me parece que hay gente con ganas de hacerlo. Además, he pensado mucho sobre el sentido de las guías de orquídeas tan locales hoy en día. No sé, qué fin o función podría tener. Existen libros espléndidos con un ámbito geográfico más amplio, existen las fichas de Lluís Salvador en *ophrys.cat*. Lo mejor del libro serían las indicaciones actuales de los sitios, eso sí.

I per acabar l'entrevista i la visita, se m'emporta a fer un volt pel terme a veure lliris de neu (*Galanthus nivalis*). A tocar d'un torrent, n'hi ha una estesa impressionant, bellíssima, enmig d'un paisatge de ple hivern. “Las tengo fotografias muchas veces, ya. Pero cada vez que las veo... no puedo evitar de hacerles algunas fotos más”.

L'Ursula fotografiant una florida de lliris de neu
f Xavier Alamaný

Fotografia de portada Xavi Sanjuan

Xavi Sanjuan és la persona sòcia del GOC escollida per a il·lustrar la portada, pàgina central i contraportada del present butlletí

Nom complet

Xavier Sanjuan Samarra

Any d'incorporació al GOC

2009 (soci fundador).

Interessos en general

Natura (botànica en particular), fotografia, lectura, música. Ah, i bastant malalt de bàsquet!

Interessos dins del GOC

Aconseguir que el GOC col·labori amb les autoritats pel coneixement i protecció de les orquídies i els seus hàbitats. També, col·laborar amb els grups de treball que duen a terme projectes d'atles comarcals. Ho he fet amb millor o menor intensitat amb gairebé tots els que s'han fet o es fan, i és una tasca molt engrescadora.

Població de residència

Barcelona.

Zona d'exploració preferida

Tinc un biaix gironí amb predilecció pel Prepirineu. També, escapar-me pel sud de França. El millor però és que em queden moltes zones per conèixer!

Equip fotogràfic

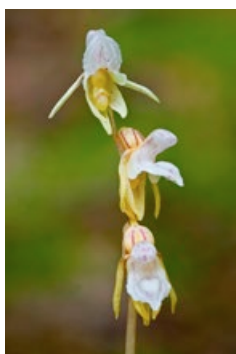
Canon 50D amb objectius 100 i 180L macro. Trípod de Manfrotto 190Pro amb ròtula Vanguard TBH100.

Dedicació professional

Tècnic de microscòpia òptica avançada.

La foto que et falta

Donaria el que fos per anar a Austràlia a retratar *Caleana*, *Caladenia*, *Thelymitra*, *Calochilus* i d'altres meravelles del país!!

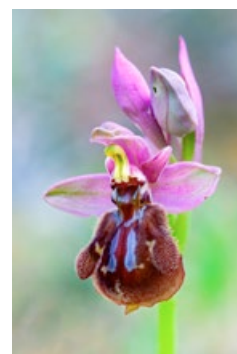
Portada

Epipogium aphyllum. Pirineu

Pàgina central

Ophrys scolopax. Camp de Joffre, Rosselló

Contraportada

Ophrys x heraultii (*Ophrys speculum* x *O. tenthredinifera*). Ribera d'Ebre

La pregunta impertinent

Per què satures tant el color de les teves fotografies? On queda la idea del color real en la fotografia de natura?

El color real no existeix des del moment que depèn dels fotoreceptors de l'observador. Hi ha qui capta millor uns colors que altres, hi ha també els diferents tipus de daltonisme... El color és una percepció subjectiva. Igual que un arbre agitat pel vent no fa soroll si no hi ha qui ho escolti.

Però si obro el llibre de Claessens, [*Orchidées d'Europe. Fleur et pollinisation*] no diria que ell satura menys que jo! Hi ha alguna foto meua i no desentona amb la resta.

Crec que a l'hivern saturo més les fotos que la resta de l'any, per compensar la grisor. I des del confinament del 2020, encara més. Però procuro no exagerar, això sí! És una qüestió estilística. M'agrada que les fotos siguin vives.

Perfil a Instagram

Pàgina a Flickr

2021-2022 Noves persones sòcies

Els socis/es presentats aquí han acceptat voluntàriament sortir en la secció. El GOC vol respectar el dret a la privacitat.

Nom complet

Victoria Cascante Gomis

Interessos dins del GOC

Participar i col·laborar amb el grup d'Osona i en les activitats que organitzin. Trobar ajuda en la classificació de les espècies que vaig trobant.

Població de residència

Barcelona.

Zona d'exploració preferida

El Brull.

Dedicació professional

Infermera jubilada.

Et trobem al grup de socis a Google o al de WhatsApp?

WhatsApp.

I a internet?

No en tinc.

Nom complet

Miquel Àngel Pérez-De-Gregorio Capella

Interessos dins del GOC

Soc micòleg, però també m'agrada la Natura en tots els seus aspectes, i sobretot, la fotografia. Els fongs i les orquídies estan íntimament lligats, i per això vaig decidir aprendre més i conèixer millor el món de les orquídies.

Població de residència

Girona.

Zona d'exploració preferida

Comarques gironines i properes.

Dedicació professional

Fiscal de l'Audiència Provincial de Barcelona.

Et trobem al grup de socis a Google? O al de WhatsApp?

Sí, a tots dos.

I a internet?

www.grn.es/amjc

www.facebook.com/miquelangel.pg

Nom complet

Pep Solé Vilanova

Interessos dins del GOC

Aprofundir en el coneixement de les orquídies i seguir impulsant l'Atlas d'Orquídies de l'Anoia.

Població de residència

Igualada.

Zona d'exploració preferida

Anoia.

Dedicació professional

Empresari.

Et trobem al grup de socis a Google o al de WhatsApp?

A tots dos llocs.

I a internet?

Twitter: @pepsoleV

Facebook: <https://www.facebook.com/pep.sole.vilanova>.

Aquest 2022 ens hem quedat sense el saber i la companyia de Joan Romagosa i Paul Wilcox.

Els nostres més sincers condols.

Joan Romagosa ha estat present durant dècades en l'activitat botànica i orquidòfila que ha donat pas al naixement de l'AOC, Associació Orquidològica de Catalunya, que posteriorment es va integrar a la ICHN, Institució Catalana d'Història Natural, i va donar lloc al GOC-ICHN, Grup Orquidològic de Catalunya.

Tal com podeu veure a l'entrevista a la sòcia Ursula Höpper (vegeu pàg. 68), assistia sovint a les sortides i trobades del grup de científics i amants de les orquídies, pel que és recordat amb estima.

Paul Wilcox era un bon aficionat a les orquídies, relacionat amb El Figaró. Jordi Vila recorda que havia coincidit amb ell en alguna sortida de l'aleshores AOC al Figaró. Inclús van dinar plegats, juntament amb l'Enric Arnold i l'Amadeo Molina. Joaquim Reberté també va arribar a fer dos sortides personals amb ell. El recorda com una persona molt implicada, com poques, efectiva i constant en les accions.

Com col·laborar? Associar-se al GOC

La millor manera de començar a col·laborar amb el GOC és fer-se'n soci.

Com inscriure's

La inscripció al nostre grup de treball passa sempre primer per la inscripció a la Institució Catalana d'Història Natural, ICHN i demanar ser adscrit al grup de treball Grup Orquidològic de Catalunya, GOC.

ICHN:

<http://blogs.iec.cat/ichn>

Socis i categories:

<https://blogs.iec.cat/ichn/fes-ten-soci>

Butlleta d'inscripció a la ICHN:

<https://ichn2.iec.cat/butlletainscripcio.asp>

En el cas que ja se sigui soci/a de la ICHN, només és necessari demanar a la secretària de la ICHN l'adscripció al nostre grup de treball.

Una vegada fet aquest tràmit, la secretària de la ICHN informa al GOC sobre quan el Consell Directiu de la ICHN donarà el vist i plau a l'admissió com a soci.

Activitats

Un cop admès per la ICHN, el GOC donarà d'alta el nou soci/a al seu **fòrum intern** (a Google Groups i/o a WhatsApp) on podrà escriure i comentar els diversos temes sobre orquídies que hi van sorgint, podrà enviar imatges de plantes o pol·linitzadors i els altres socis podran veure les descobertes de camp que hi aporti.

També podrà participar activament a les **sortides conjuntes del GOC**, als seus **projectes de recerca** d'orquídies en curs, assistir a la **fiesta anual** i rebre el **butlletí** del grup.

Encara que no cal ser soci per als següents avantatges, podrà **col·laborar a [ornitho.cat](#)** o a **Naturalist**, però ser soci del GOC serveix per millorar el propi coneixement de les orquídies i l'exactitud de les dades a aportar a aquestes dos eines de cartografia d'orquídies. I també podrà seguir i participar al lloc web del GOC ([ophrys.cat](#)) i al seu **Facebook**.

Altres informacions importants per als socis

Accés als estatuts de la ICHN:

<https://blogs.iec.cat/ichn/funcionament-intern/estatuts>

Accés al reglament de Règim Interior

<https://blogs.iec.cat/ichn/funcionament-intern/reglament-de-regim-interior>

Què és el GOC

El GOC, Grup Orquidològic de Catalunya, és un **grup de treball** de la ICHN, Institució Catalana d'Història Natural que, al seu torn, és una filial de l'IEC, Institut d'Estudis Catalans.

La ICHN és una associació de caire científic i sense ànim de lucre que té per finalitat promoure l'estudi i la conservació dels diferents components del medi natural i difondre'n els coneixements obtinguts.

Els membres del GOC tenim orígens i graus de formació diversos. Ens uneix la **passió per les orquídies i la natura** en general. Fem un tasca de **divulgació** important amb xerrades i exposicions fotogràfiques. Alguns col·laborem en publicacions i tenim un **dels millors llocs web d'Europa sobre orquídies silvestres**, [ophrys.cat](#), que hem anat construint amb el nostre esforç i amb l'ajuda de molts amics que ens han fet costat durant anys.

[ophrys.cat](#)

[Perfil a Facebook](#)

Organitzem **sortides de camp** a nivell divulgatiu i a nivell expert per donar a conèixer i eixamplar la riquesa orquidològica de Catalunya. També, duem a terme o promovem accions per **protegir els llocs on creixen les orquídies**, col·laborant tant com poguem amb les administracions públiques i la propietat de finques.

També, gestionem l'apartat d'orquídies de la base de dades en xarxa [ornitho.cat](#). Aquest és un lloc web de ciència ciutadana on múltiples entesos i afeccionats introdueixen les seves observacions sobre espècies naturals, directament al lloc web d'[ornitho.cat](#) o mitjançant l'aplicació [Naturalist](#). **Membres del GOC validen les dades entrades** sobre orquídies. És una eina fonamental pel coneixement i evolució de les espècies i de la biodiversitat del país.

Col·laboradors permanents del GOC:

